gaiteiro da igrexa de San Francisco de Betanzos (s. XIV)

Erias©
V-2012
gaiteiro da igrexa de San Francisco de Betanzos (s. XIV)

ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)
Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)
Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero
Manuel Ares Faraldo
Manuel Mª de Artaza Montero
Pablo Cancelo López
Concepción Delgado Corral
Mª Jesús Lorenzo Modia
Manuel Núñez Rodríguez
Xosé Ramón Barreiro Fernández
José Antonio Fernández de Rota y Monter (†)
José García Oro
Antonio Meijide Pardo (†)
José Antonio Miguez Rodríguez (†)
Luis Monteagudo García
Carlos Pereira Martínez
Andrés Pena Graña
Antonio Raúl de Toro
Xesús Torres Regueiro

Colaboradores técnicos

Nadine Mary Couceiro Vicos
Alberto López Fernández
Ermita Rodríguez Pérez
Uxía Cagiao Teijo

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2011 **nº 34**

Dos traballos asinados responden os seus autores; dos demais, a dirección do ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN E INTERCAMBIO

Excmo. Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946
anuariobrigantino@gmail.com
alfredoerias@gmail.com

Cuberta e contracuberta: petroglifos do concello de Vilarmaior (fotos de José Salgado).

Contracuberta (calendario): mes de Agosto no calendario medieval da igrexa de Santa María do Azougue, de Betanzos; debuxo de Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96
ISSN: 1130-7625
Imprime: LUGAMI -Betanzos-

O *Anuario Brigantino* é unha revista de investigación, editada polo Concello de Betanzos, que está considerada na categoría "C-Normal" segundo valoración do Ministerio de Cultura, e clasificada, así mesmo, pola UNESCO (080000, Multidisciplinares. Humanidades).
A presentación e a aceptación de traballos implica a cesión automática de dereitos de publicación por parte do autor, tanto en formato papel como en Internet. O *Anuario Brigantino* completo (desde 1948 ata hoxe) pode consultarse nas webs:
http://anuariobrigantino.betanzos.net
http://hemeroteca.betanzos.net
Ademais, intégrase nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA, accesible na páxina: **http://busc.usc.es**
Tamén aparece nas seguintes bases de datos: RISO e ISOC, esta realizada polo *«Centro de Información y Documentación Científica»* (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C; DICE (*«Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas»*); DIALNET (*«Portal de Difusión de la Producción Científica Hispana»*); RILM *Abstracts of Music Literature* (*Repertoire International de Litterature Musicale*); MIAR (*Matriu d'Informació per a l'Avaluació de Revistes*); LATINDEX (*Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas*); *Ulrich's Periodicals Directory*; REBIUN (Red de Bibliotecas Universitarias Españolas) Catálogo de Publicaciones Periódicas...

Ilmo. Sr. Don José Ramón García Vázquez

Alcalde-Presidente
do Excmo. Concello de Betanzos

Teño a honra de presentar o *Anuario Brigantino 2011*, nº 34, que, como xa é costume, representa un facho de luz para Betanzos, para Galicia e para o mundo, levado tamén pola maxia de Internet.

É certo que estamos en crise, real e psicolóxica, que nos meten temor por todas partes, pero é necesario que loitemos con firmeza contra todo iso, e unha maneira de facelo é mantendo os nosos sinais de identidade: o *Anuario Brigantino* é un deles.

Betanzos sigue a facer a súa vida e a dinámica cultural e deportiva tampouco parou. A modo de exemplo, recordo agora que sobre o Mandeo se ubicou de novo a ponte de madeira e na marxe dereita do río instaláronse cinco grandes esculturas do gran artista betanceiro Jesús Núñez. Carlos Arévalo obtivo medallas de prata e bronce nos mundiais de piragüismo, presentáronse varios libros, voltou a Semana Internacional de Cine de Betanzos, tamén o Encontro de Bandas e lembramos con agarimo o centenario da popular Fonte de Picachá.

Quizais unha das maiores satisfaccións que tivemos, polo que ten de simbólico, foi unha homenaxe ó benefactor D. Manuel Naveira González na persoa dos seus netos en Arxentina, representados por Dª Elina Naveira, ós que o ministro de Xustiza, D. Francisco Caamaño, lles concedeu a nacionalidade española.

Ó mesmo tempo, fóisenos para o Alén xente como D. Andrés Beade Dopico, que fora presidente do *Centro Betanzos de Buenos Aire*s, director da revista *Galicia* na *Federación de Sociedades Gallega*s e concelleiro de Betanzos nas áreas de Cultura, Emigración e Protocolo. Con el tamén se nos foi D. Manuel Regueiro Fernández (*Lolos o Pataqueiro*), mítico guía da Danza de Labradores. E tamén, entre outros moitos veciños, D. Julio Romay Beccaría, avogado e antigo alcalde de Betanzos entre 1974 e 1978. Para todos, o noso recoñecemento e agarimo.

Agradezo á Deputación Provincial da Coruña, ao Banco Etcheverría, a Novagalicia banco e á Fundación Manuel Villuendas Pena a súa permanente axuda. E, por suposto, o meu agradecemento especial aos autores dos traballos, ao concelleiro de Cultura, Francisco Díaz Pereira, ao director, Alfredo Erias, ao subdirector, Xosé Mª Veiga e a todos os demais membros do Comité Científico e colaboradores técnicos. MOI AGRADECIDO!

Erias©
V-2017
música da igrexa de San Francisco de Betanzos (s. XIV)

ÍNDICE

Historia...

* Cueva de la Ceza (Noceda-Folgoso, Courel): últimos hallazgos (de los niños), por el ESPELEO CLUB DE DESCENSO DE CAÑONES (EC/DC).......................... 11

* Novos gravados rupestres nas parroquias de Vilarmaior, Torres e Vilamateo -Concello de Vilarmaior- (II), polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS... 27

* El altar rupestre de «A Pedra da Pía» (Esteiro, Muros, Galicia), por Mª AURORA LESTÓN MAYO y MILAGROS TORRADO CESPÓN................... 41

* Sistematización de los petroglifos gallegos, por LUIS MONTEAGUDO GARCÍA 57

* O torques de Vilas Boas (Vila Flor, Bragança, Portugal), por LOIS LADRA........ 73

* Las embarcaciones prerromanasdel área atlántica europea, por FERNANDO ALONSO ROMERO.. 93

* Galicia y el Bierzo en el s. XV. De puentes a fronteras (Las luchas de los condes de Lemos por el dominio de El Bierzo) (y IV), por JOSÉ GARCÍA ORO y MARÍA JOSÉ PORTELA SILVA... 159

* Don Antonio Sánchez de Taybo, Caballero de la orden de Santiago, fundador del hospital de San Antonio de Padua de Betanzos en el siglo XVII, por JOSÉ FRANCISCO SAAVEDRA RODRÍGUEZ.. 215

* Betanzos: la agonía de una capital del Antiguo Régimen, por MANUEL Mª DE ARTAZA MONTERO.. 237

* La enseñanza en Betanzos de 1833 a 1868, por JOSÉ MANUEL DOMÍNGUEZ GARCÍA... 269

* La Bandera Gallega o una tradición mal herida, por JOSÉ-DOMINGO VALES VÍA 285

* El Teatro Alfonsetti de Betanzos -primer acto-, por MARTA GONZÁLEZ RODRÍGUEZ.. 305

* El Sanatorio de Cesuras en la lucha contra la tuberculosis en Galicia a principios del siglo XX, por CARLOS M. FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ.............. 315

* La Cocina Económica de Betanzos: Reglamento y actividad, por VICENTE DE LA FUENTE GARCÍA... 329

* Recordando un centenario: las Escuelas Católicas del Ave María, por MANUEL BLANCO REY... 349

* Proxectos de agrupación de municipios arredor de Betanzos no s. XX, por MANUEL FIAÑO SÁNCHEZ.. 365

* Los Naveira vuelven a casa (por la puerta grande), por JOSÉ LUIS COUCEIRO VICOS.. 381

Arte, Literatura, Antropoloxía...

* A habitación simbiótica (da cidade dos outros á habitante estranxeira), por GABRIELA RODRÍGUEZ........ 389

* La tumba del Apóstol, por JUAN CARLOS MESTRE........ 395

* Reconstrucción infográfica del convento de San Francisco de Betanzos (s. XIV-XVII), por MARTA COLÓN........ 401

* Tribunas efímeras en los eventos conmemorativos de A Coruña, 1808-1936, por LUCÍA M. VILLASUSO FERNÁNDEZ........ 459

* Dos ejemplos brigantinos en la recuperación de la arquitectura moderna, por ANTONIO S. RÍO VÁZQUEZ........ 481

* O casco histórico de Betanzos: análise da realidade constructiva actual por JOSÉ MANUEL VAZQUEZ MOSQUERA........ 493

* A actividade florbeliana sobre o texto literario, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL........ 509

* Presentación del *Anuario Brigantino 2010*, nº 33, por VICENTE DE LA FUENTE GARCÍA........ 513

Entidades culturais e deportivas...

* Museo das Mariñas (de Betanzos) (I), por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ...... 521

* FUNDACIÓN CIEC: Educar a través del arte........ 535

* Outras entidades........ 543

Acontecementos do ano 563

* Ofrenda que fai o Alcalde-Presidente da Moi Nobre, Sempre Leal e Real Cidade de Betanzos dos Cabaleiros, como Delegado do Antigo Reino de Galicia na catedral de Lugo, por JOSÉ RAMÓN GARCÍA VÁZQUEZ........ 579

* Pregón da XIV Feira Franca Medieval de Betanzos, por XABIER LOPEZ.......... 581

* Pregón das Festas Patronais, por XULIO LOPEZ VALCARCEL........ 585

* Función do Voto, por JOSÉ RAMÓN GARCÍA VÁZQUEZ........ 588

HISTORIA...

Erias©
2017
arpista do pazo de Xelmirez